

Domačinstvo. Peter Klepec, silni slovenski junak.

(Konec.)

2. Pojasnjenje ustniga izročila od Petra Klepca, in moje misli od preganjaniga kralja.

Kraljev Verh leži na Hrovaškem, ne zlo deleč od Osilnice. Je štučast in precej visok hrib. To imé ima od časov Klepčoviga junaštva. Meni so ga le od deleč kazali.

Od poprejšnjiga gosp. fajmoštra sim zvedel, de je še dan današnji v Osilniški fari in na sosednim Hrovaškem več ljudi, ki se za Klepca pišejo.

Kar Osilniško plémstvo vtiče, imajo tisti morebiti nar bolj práv, ki menijo, de so bile v starih časih ali morebiti zavoljo Klepčoviga junaštva ali pa zavoljo zmage nad Turki Osilničanam in njih sosedam na Hrovaškem res kakošne posebne pravice (Privilegien) podeljene. Tode so Osilničanje premalo skerbili, svoje pravice per postavni móči ohraniti. Niso dajali starih pisem v pravim časi poterjati, in so jih še clo zgubili. Od nekdanjih posebnih pravic je njim zdaj še ta ostala, de sme vsak gospodár 4 védra vina brez dacije iz Hrovaškiga perpeljati.

Teško je vganiti, ktero vojsko ustno izročilo od Petra Klepca v misli jemlje? Kdo so bili sovražniki? in kdo preganjani kralj? bo zagotovo javalne kdo vedel povédati. —

Kolikor so meni zgodbe teh krajev znane, je bila imenovana vojska naj berže mongolska ali tatarska, preganjani kralj pa vogerski kralj Bela IV. ali pa kdo drugi iz njegove rodovine.

Kaj nam tedaj povéjo zgodopisci od mongolske ali tatarske vojske in pobégnjenja vogerskiga kralja Bela IV. v ilirske kraje? Po besedah ruskiga zgodopisca Karamzina je dal Oktaj, sin mogočniga Džingiskana, svojimu žlahtniku Batukanu 300,000 vojakov. Ti so ruske nezlóžne kneze zaporedama premagali in obropali, ter z ljudmi štrašne divjosti počéli, in jih na kupe pomorili. Kadar je bila Rusija pod košam, je razdélil Batukan svojo armado na dve trumi. Perva je derla skoz Poljsko in Moravško deželo na Némce in Francoze. Tode jo je Jaroslav Zvezdogorski vstavil, ter s svojimi hrabrimi Čehi in Moravani na nekim berdi blizo Olomuca strašno pomahal in potolkel. To je bilo leta 1241. Druga Batukanova truma je imela svoje okó na Laško deželo. Mahne na Vogre; razpersí njih móč na Šajevim Polji; ropa in požiga po Vogerskim in Hrovaškim za kraljem Belam IV., kateri je naj préd v Zagreb pritekel in od ondod skoz Hrovaško primorje na Dalmatinske otoke pobegnil. Mongoli so hruli za njim. Na Grobničkim Polji, v Hrovaškim primorji, jih hrabri Hrovatje in drugi junaki tadajne Ilirje perčakajo, do dobriga nasekajo, ter Bela IV. preganjanja rešijo. To se je zgodilo leta 1242.

Permerimo zdaj še ustno izročilo z letémi zgodbami. — Tukaj je strašna vojska na svéti. Po Hrovaškim perdère derhal divjih Mongolov, pred njimi beží preganjani kralj v hrovaško primorje. Kér še tačas ni bilo cést v Primorje, se je Bela morebiti velikih rék deržal, ter je ob Kópi gredé mógel blizo tistiga kraja priti, kjer je Kraljev Verh in Klepcev dom. Če je pa tudi sam Bela morebiti po kakim drugim poti v Primorje béžal, zna biti, de je kdo iz njegove rodovine v té kraje zašel, ki so ga znali napčno tudi kralja imenovati. Če še to premislimo, de se je to junaštvo mógló pred letam 1330 zgoditi, kér ustno izročilo pravi, de tačas še niso streljali, ménim, de se bo v zgodbah ilirskih

krajev teško kakošen kót najdel, kamor bi se dal Peter Klepec lépsi vverstiti, kakor k junakam Grobničkiga Polja, od kterih verli pévec Dr. Demeter lépo poje rekoč:

Sretan, komu nebo poda
Ko ovima na Grobniku
Za slobodu svoga roda
Izprazniti čašu priku;
Tko da mekšu postelj iste
Neg za narod svoj ratiste?!
Sevčan.

Zlate bukve.

Janez Koderca, gojzdár Šneperške grajšine, je 3. dan tega mesca neko kmetico iz Obloške fare, ki je prišla v grajšino davk odrajtati in pri prepeljanji iz čolna v silni potok padla, z nevarnostjo svojiga lastniga življenja smerti rešil. Verli mož zasluži v zlatih bukveh Novic imenovan biti.

P. F.

Zahvala in oznanilo.

Častitljivimu gosp. Jožefu Bevku, kaplanu na Vačah se za poslano lepo korúnovo seme tukaj očitno zahvalimo. To seme je bilo nabrano na dveh njivah, ki na visočini te fare leže in na kterih samih so čisto zdrav korún perdelali in pa tudi veliko lepiga semena nabrali. Krog in krog je pa korún večidel gnjil. Ali ni to očitno znamnje, de le zdrav korún zamore seme donesti? in de se obslabljena rodivna móč očitno v tem kaže, de naš korún le poredkama cvetè, še menj pa semena donese? Kér smo že toliko korúnoviga semena nabrali, de ga zamoremo nekaj oddati, naj se oglasi, kdor ga hoče za poskušnjo kako mervico imeti. Kako se seje, učé današnje Novice na prvi strani.

Žalostno oznanilo.

15. dan tega mesca so visokočastitljivi tehant pri Fari v Loki, gosp. Jakob Dolenc umerli. Pred nekimi 4 tedni jih je jelo zopet po udih hudo tergati, pa kmalo se je protin (Gicht) na pljuča, poslednjič pa na možgane vergel ter življenje moža končal, ki so bili visoke časti vreden duhoven pastir, učen gospod, zraven tega pa tudi iskren rodoljub. Kmetijski družbi so bili veliko let eden izmed nar pridniših podpornikov in Novicam vseskozi dober prijatelj s besedo in v djanji. Še le 48 let stari, so nas slavni mož veliko prezgodej zapustili. Naj v miru počivajo!

Današnjimu listu je perdjana 27. doklada.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnju	
	19. Grudna.		14. Grudna.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	2	30	2	40
1 > > banaške...	2	51	2	42
1 > Turšice.....	1	30	1	29
1 > Soršice.....	—	—	1	56
1 > Rēži.....	1	44	1	41
1 > Ječmena.....	1	22	—	—
1 > Prosa.....	1	18	1	18
1 > Ajde.....	1	9	1	13
1 > Ovsa.....	—	54	—	53

Cena prešičev v Krajnji — čez 2 centa 6 krajc. in pol, funt; pod 2 centama pa 5 krajc. in pol. — Špéh brez kože 17 gold. in pol, s kožo pa 16 gold. in 10 krajc. cent.

DOKLADA 27.

h 51. listu krajnskih kmetijskih in rokodelskih Novic. 1846.

Kdor želi, kako oznanilo v *Doklado* natisniti in Novicam perdjati, plača za vsako verstico z navadnimi srednjimi čerkami 3 kr., če oznanilo le enkrat natisniti da; dvakrat 4 kr. in trikrat pa 5 kr.

Teržaški kupčijski list 12. Grudna 1846.

	Gold.		Gold.		Gold.
Pavola nar lepši ...cent	42	Predivo	15-34	Jeklo v tružicah	
» » slabeji ... »	26	Konopnjina	15-18	<i>№</i> . 00	136-137
Pavolnata preja		omikana	20-32	» 0	133-134
nar lepši	75	Žganje		» 1	127-129
» slabeji	20 1/2	ali 46 2/3 bok	7-11 1/2	» 4 à 2	118-123
Dišeče žbice (Ge- würznelken)	46-48	Pšenica, starali 1 1/3 vag.	4 3/4-6 1/2	Kositar (Weissblech)	
Kava (kafè) nar lepši	46	Turšica	3 1/4-4 3/4	tružica	15 1/4-16 1/2
» slabeji	17 1/4	Rèž	3 1/2-4	Cin	59-60
Muškatovi oreški	285-290	Ječmen	2 3/4-3 1/6	Cink	12 1/2-18
Pôper	13-14 1/4	Oves	1 3/4-2 1/6	Olje za jed, orna ali 107	
Vanilja	36-70	Fižol	3 1/2-5 1/6	funtov	
Sladkor (cuker)		Laneno seme	5-6 1/4	nar boljšiga	34
nar lepšiga	23 1/4	Laško pšeno (Reis)		» slabejiga	19 1/2
» slabejiga	11	nar lepšiga	10-11	Olje laneno	18-18 1/2
Med	10-13	» slabejiga	8	» ogeršično	17 1/2-19
Zafran	12	Usnje domače	53-70	Svila (žida) dalmatinska	
Šelak	27-40	ptuje	45-46	in istrijska	7 1/2-10
Kadilo	12-28	Volovske kože	41-47	pijemonteška	8 1/4-8 1/2
Galun	6 1/4-11	Ovčjih kož nar lepših sto	50	turška	6 1/2
Košenišja	3 3/4-4	» slabejih	20	Mjilo (zajfa)	
Žutnjak (kurkuma)	7-9	Svinc koroški	12	nar lepšiga	19 1/2
Barvarski les		» španski in an-		» slabejiga	11 3/4
višnjev	2 1/2-4 1/4	gležki	8 1/4-10 3/4	Vosek	84-104
rumen	4-5	Železo angleško, 10 cent.	60-76	Volna oprana srednja	
Pernambukov les	10-40	» rusovsko	94	in lepa	30-46
Sandalovina (Sandel)	2 1/2-3	» koroško	98-108	» slaba	15-32
Indiga (čivit)	2 3/4-3 1/2	Kotlovina (kufer) v		neoprana srednja	
Brošč (Krappwurz)		plošah	55-60	in lepa	15-28
nar lepšiga	23-26	Medenina (mesing)		» slaba	13-15
» slabejiga	18	v tablah	57-60 2/3	Loj teržaški	23 1/2
Šmak	3-3 1/3	v svilu (drat)	57 2/3-74	Terpentin	23-24 1/2
Vitrijol višnjev	22 1/2-24 1/2	Žebli krajnski v sod-		Lim mizarski	20-22
» zelen	2 2/3-2 5/6	cih 9-12-18 tavž.	20-24	Slanikov (arengov) sodčik	—
		Živo srebro	260-262	Sardelj	30-35

(63.) Perporočenje. (1)

Zdolej podpisano oskerbništvo farne cerkve je dalo za novo cerkev v Vačah pri Ljubljanskim mojstri in umetalniki, gospodi *Ferdinandi Malikovskiti nove orglje* narediti, ktere imajo dvé klavijaturi in 18 registrov, namreč: *Principal* (8 čevljev), *Gamba*, *Solicinal*, *Vijola* (flavta), *Oktav*, *Superoktav*, *Mikstura*, *Principal-Burdon*, *Nacht-horn*, *Waldflöte*, *Principal* (4 čevlje), *Vijola d' amore*, *Frauenflöte*, *Corno angeliko*, *Contrabas*, *Vijolonbas*, *Principalbas* in *Oktarbas*.

Kar zunanje in notranje izdelanje teh orgelj vtiče, so skozi in skozi mojstersko délo; in ker smo orglje dobili, ktere vse naše želje in pričakovanje presézejo, in ker imajo hvalo vsih umetnikov sploh: spolni cerkveno oskerbništvo prijetno dolžnost, de imenovaniga izdelovavca orgelj tukaj očitno pohvali in vsim priporoči, kteri orgelj potrebujejo, in to še toliko več, ker z ličnim délam in z ceno zmerno zastavljeno tudi poštenost in verlost združi in tedaj lastnosti imá, ki se morajo pri vsakim mojstri ceniti in obrajtati.

Oskerbništvo farne cerkve v Vačah 6. Grudna 1846.

Matevž Kristan m. p.
fajmošter.

(60.) (3)

Pri meni so naslednje bukve v starim pravopisi na prodaj:

Drobtince za novo leto 1846. Na svetlo dal A. Slomšek. V lepim zavitki vezane po 40 kr.

Abecedni imenik vsih krajev krajnske dežele v nemškem in krajnskem jeziki. Na svetlo dal H. Freyer. V lepim zavitki vezan po 1 gold.

Fauna krajnske dežele, ki je v leti 1842 na svetlo prišla, in obseže pregled vsih do zdej na Krajnskem najdenih štironožnih žival, ptičev, golázen in rib. Na svetlo dal ravno tisti. V lepim zavitki vezana po 30 kr.

Kuharske bukve, iz nemškiga prestavil V. Vodnik. Popravljené, pomnožene in tretjič v Ljubljani 1842 natisnjene; po 30 kr.

Sveto opravilo za šolarje. Spisal A. Slomšek v Celji 1846. Terdo vezano po 15 kr.

Male molitvine bukvice za katoljske kristjane. V Ljubljani natisnjene in terdo vezane po 8 kr.

Molitve za pobožne šolarje. V Ljubljani natisnjene in terdó vezane po 7 kr.
Leopold Kremžer,
 bukvovez.

(44.)

Oznanilo.

(3)

Pri meni je na svitlo prišla:

Zena 6 krajzarjev.

Od leta do leta se po Slovenskim bolj razširjuje „**Velika Pratika**,“ ki jo visoko častitljiva Ljubljanska c. k. kmetijska družba na svitlo daja, in ktere ne kupuje samo kmet, ampak tudi obilno slovenska gospôda.

Ni tedej treba njeno vrednošt na dolgo in široko razlagati, torej oznanim častitim bravcam le *obsežek* nove pratike, s katerim se jim bo sama nar bolj priporočila.

Velika pratika ima dve pôli:

Perva pôla obseže *navadno pratiko* za celo leto z vsimi perstavki, ki jih bravec hoče vsak dan iz pratike zvediti, to je *mraknjenje sonca, mesčine nebne znamnja, spreminj lune*, in kar se v nobeni pratiki ne sme pogrešati, akoravno je gotova laž, namreč: *prerokovanje vsakdanjiga vremena*. Vsak mesec daje tudi dve *vganjki* za kratek čas. — Na koncu perve pôle so oznanjeni *evangelji za vsako nedeljo*, s kterimi se je lanjska pratika bravcam prav zlo prikupila.

Druga pôla velike pratike obseže, prvič: Semnje na **Krajskim, Štajarskim, Koroškim, Goriškim** in **Reškim primorji**;

drugič: *Napeljevanje za napravo drevesnih sadiš po vaseh*;

tretjič: *Dobre svete kmetam*;

četerič: *Pomočke za gospodarje in gospodinje*;

petič: *Odperto pismice Novic na veliko letašnjo pratiko*;

šestič: *Tarifo štampeljnev*.

Sklep pratike je: *Vošilo za novo leto*.

Kér je pratika za nar prostejšiga kmeta namenjena, je pisana s *starimi čerkami*; samó „*odperto pismice Novic*“ je v *novim* že navadnim pravopisu zloženo.

Dobi se pa tudi pri meni

sama perva pôla

imenovane velike, od c. k. kmetijske družbe na svetlo dane pratike pod imenam:

Nova pratika sa leto 1847.

Cena je 5 krajzarjev.

Ta pratika obseže vse to, kar smo poprej od *perve pôle* velike pratike na znanje dali, namreč: *navadno pratiko, mraknjenje sonca, mesčine nebne znamnja, spreminje lune, vganjke in nedeljske evangelje*.

Naj torej vsakdo, ki novo pratiko mojiga natisa kupiti želi, pogleda na njeno lice, kjer besede stojijo, ki jo od vsake druge pratike ločijo, namreč:

Natisnil in založil Jožef Blasnik.

Oboje pratike mojiga natisa ima na prodaj tudi gosp. *Jošef Gajger* v Celji.

Jožef Blasnik,

v Ljubljani na Bregu Nr. 190.

(59.)

(3)

Prodaja travnih semen in murbnih drevesc.

Pri meni v Ljubljani poleg zidaniga mosta nad cesarskim grabnam v hiši Nro. 10 so travne semena letašnjiga pridelka na prodaj, in sicer: *pahovka (Franz. Raygras), mačji rep (Thymothäusgras), pimpanelica ali kornišica (gem. Becherblume)* in akacijevo seme; razun tega pa tudi murbne drevesca razne velikosti. Kdor kupi ob enim 10 funtov semena, dobí 1 funt namečka.

V Ljubljani 24. Kozoperska 1846.

Dr. Orel.